

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת במדבר תשע"ז שנה ג' גליון 140

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: תיקון אותיות י' ו' משם הוי"ה על ידי לימוד תורה מתוך הדחק

אלא כתב האור החיים הקדוש (תחילת בפרשת בחוקתי כ"ו, ג'. בפירושו העשרים למילים: "אם בחוקתי תלכו") וז"ל: והודיע הכתוב כאן, כי בהתעצמות האדם בעסק התורה, יכול להשיג באמצעותה שלא ירגיש במות אלא כאדם ההולך ממקום למקום ותמצא (זה"ק ח"ב קעד), שהצדיקים אינם מרגישים בצער הפרידה על דרך אומרו (קהלת ה', י"א) "מתוקה שנת העובד", כי מי שהוא עובד ה' שינתו שהיא המיתה מתוקה ועריבה עליו, ואם יתעצם יותר הנה לך אליהו שעל ידי התעצמות תורתו לא מת. ע"כ.

מתבאר מדבריו כי על ידי לימוד התורה מתוך עמל ויגיעה לא צריך לצער המות, נמצא שניתן לתקן את אותיות י' ו' משם הוי"ה על ידי לימוד תורה מתוך הדחק, ללא צורך בצער המיתה.

לאור זאת נבוא ונבאר את דברי רבי שמעון בר יוחאי לרבי עקיבא בבית האסורים: "אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות". ויש לדקדק שנכתב "יוחי" חסר א', ונמצא כי הוא אותיות י"ו חי, ורמז בזה רבי שמעון לרבי עקיבא, אם תלמדני תורה בבית האסורים, הרי יהיה זה לימוד תורה מתוך הדחק, ועל ידי זה תוכל לתקן את אותיות י' ו', ללא צורך בצער המיתה, וזהו: י"ו ח"י.

ולכן הוסיף ואמר: "יוחי אבא", שעל ידי לימוד התורה מתוך הדחק, מתקן את בחינת "אבא" שהוא כנגד אות י' ראשונה.

זוהי מעלת לימוד התורה מתוך הדחק, ואף שקשה ויש מניעות והפרעות מוטל עלינו להתגבר עליהם ולהמשיך ללמוד ביתר שאת וביתר עוז.

וכפי שראינו אצל גדולי ישראל, כמו שכותב הגאון המנחת אלעזר בספרו "דברי תורה" (אות לא): והנה שמעתי בילדותי מת"ח חסידי עליון מתלמידי זקני הגה"ק מדינוב זי"ע בעל בני יששכר, שאמר שמקובל אצלו כי רבותינו הקדושים בעלי התוספות זי"ע אשר רובם מגדוליהם נהרגו על קידוש ה' הי"ד כנודע, ובהיותם במאסר וידעו כי למחר יקראו אותם לפני יום הדין האחרון לפני שוביהם הרשעים, ואם לא יודו

הגמרא בפסחים (קיב.) אומרת, חמשה דברים ציוה רבי עקיבא את רבי שמעון בן יוחי כשהיה חבוש בבית האסורין אמר לו רבי למדני תורה אמר איני מלמדך. אמר לו: אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות.

וכבר עמדו המפרשים לבאר את כוונתו של רבי שמעון בר יוחאי באומרו "אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות", וכי חס ושלום נחשד רבי שמעון בר יוחאי להיות "מוסר"?

ונראה להסביר את הדברים בהקדם מה שיש לדקדק בלשונו של רשב"י, האחד, מדוע נכתב שמו של "יוחי" חסר א'. ושנית, מדוע רשב"י כפל ואמר "יוחי אבא", די לכאורה היה לומר "אני אומר לאבא ומוסרך למלכות" וכולם יודעים שכוונתו ליוחאי אביו.

אחר שאלה זו יש להקדים ולהביא את דברי הגמרא בברכות (לא.), אמרו ליה רבנן לרב המנונא זוטי בהלולא דמר בריה דרבינא: לישרי לן מר. אמר להו: ווי לן דמיתנן, ווי לן דמיתנן. אמרי ליה: אנן מה נעני בתרך? אמר להם: הי תורה והי מצוה דמגנו עלן.

ויש לפרש תפקידו של האדם בעולם לתקן את שם הוי"ה ברוך הוא, ועל ידי לימוד תורה לשמה היינו שמכוין לשם האות ה', מתקן ה' ראשונה משם הוי"ה, ועל ידי קיום מצוות מתקן את ה' אחרונה משם הוי"ה אולם אותיות י' שהיא כנגד אבא, והאות ו' שהיא כנגד זעיר אנפין, לא יכול לתקנם אלא רק על יד פטירתו.

וזהו ששר רב המנונא: "וי לן דמיתנן", היינו תיקון אותיות י' ו' משם הוי"ה אנו מתקנים על ידי המות בלבד. ואילו "ה"י תורה וה"י מצוה" ה' ראשונה משם הוי"ה מתקנים על ידי לימוד התורה ואילו ה' אחרונה מתקנים על ידי קיום המצוות.

אולם מצינו אצל אליהו הנביא זכור לטוב שעלה חי לגן עדן, ואם כן כיצד זכה לתקן אותיות י' ו' משם הוי"ה ללא צער המיתה?

לעבודתם אז יהרגום מיד, ואעפ"כ בלילה שלפנינו עסקו וכתבו חידושי תוספות הארוכים בפרק מרובה במס' ב"ק. ע"כ שמעתי.

כמו כן היה רבינו יוסף חיים בעל הבן איש חי זיע"א שנאסר בבור הכלא על לא עוול בכפיו, ואז ביושבו שם -זכה לחבר ספר חידושים. יש אומרים שהיה זה ספר 'תורה לשמה', ויש אומרים שהיה זה ספר מלאך הברית. ומאוד הפריע לבן איש חי למה הוא נתגלגל כך לכלא. עד שהשיבו לו מן השמים בחלום, שנצרך היה להגיע דווקא לאותו בור כליאה וללמוד דווקא שם בתורת הסוד ולברר שם ניצוצי קדושה מאבני אותו המקום, כי רק הוא יכול היה לבררם. וסיפור זה הביא בספרו 'עוד יוסף חי' שם הוא מספר זאת על 'חסיד אחד'.

כמו כן מסופר על הגאון רבי שלום מזרחי זצ"ל שהיה עוד חברותא של מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל בהיותו בחור בשיבת פורת יוסף, וכן ישבו יחד בבית הדין הגדול קרוב לעשר שנים, וכשהגיע חכם שלום לגיל 65 ורצה לצאת לפנסיה אמר לו הרב עובדיה יוסף זצ"ל, שאם הוא עוזב את בית הדין, הוא גם יעזוב יחד עמו. ואמר הרב יצחק יוסף שליט"א, שאביו אמר לו שלא היה לו ידיד נאמן כמו חכם שלום מזרחי. וכשנפטר חכם שלום מזרחי בכ"ו טבת תשנ"ה, בכה הרב עובדיה יוסף עליו מה שלא ראוהו בוכה ככה על אף רב שנפטר.

ופעם הוצרך חכם שלום מזרחי לכתוב פסק הלכה והוא פנה לרב עובדיה יוסף זצ"ל בלילה שיביע את דעתו, הגר"ע יוסף זצ"ל ישב על הספק במשך כל הלילה, עם כל הקושי שהיה לו בעיניו כידוע, ולמחרת בבקר אחר תפילת שחרית הביא לרבי שלום מזרחי את הפסק מוכן, והעיד חכם שלום, שהוא ראה את עיניו של הגר"ע יוסף זצ"ל שהיו נפוחות מרוב מאמץ.

ואיך זוכים למעלות כאלה?

התשובה לכך על פי פירושו הנפלא של הרב מפונוביז' על דבר הגמרא במגילה ג. המבארת, את המשעה שהיה למלאך עם יהושע. שראה יהושע בן נון דמות נפילים עומדת למולו וחרבו שלופה בידו. יהושע ניגש אל האיש ושואלו: "הלנו אתה אם לצרינו?", והאיש המסתורי, שלא היה כלל בן אדם, משיב לו: "לא כי אני שר צבא ה', עתה באתי!"

ומסבירה הגמרא שמלאך האלוקים אמר ליהושע: "אמש ביטלתם קרבן תמיד של בין הערביים ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה!" שאל אותו יהושע: "על איזה מהן באת? האם התביעה על עם ישראל היא על כך שלא הקרבנו את קרבן התמיד, או שמא על כך שביטלנו תורה ולא למדנו לאחר סיום המלחמה?!" השיב לו המלאך: "עתה באתי", באתי לתבוע את עלבונה של התורה הקדושה. מיד "וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק", אמר רבי יוחנן: מלמד שלן בעומקה של הלכה."

התוספות מסבירים שהמילה "עתה", אותה אמר המלאך, מדברת על תלמוד תורה, מפני שעל התורה

נאמר בפרשת ניצבים "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת".

והדברים מוזרים לכאורה, יהושע שואל את המלאך שאלה פשוטה. על מה הקב"ה רוצה להענישנו, האם על ביטול התורה שלנו או על אי הקרבת הקרבן. והמלאך, במקום לענות לו בשפה צחה ותמציתית, "על ביטול התורה", משיב הוא ליהושע דרך רמז מסתורי ורחוק של "ועתה", ועל יהושע לחשב ולחשבן שישנו פסוק האומר ש"ועתה כיתבו לכם את השירה הזאת ללמדה את בני ישראל". מדוע הסרבול הזה כה הכרחי?

הרב מפונוביז', הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, השיב על כך בהסבר ייחודי: "יהושע מגיע ושואל, תמה ולא מבין, מדוע תובעים את עם ישראל על כך שאינם לומדים. הלא מלחמה נערכה היום, כולם עייפים שבורים ורצוצים, רק רוצים לחטוף תנומה, לקרוא דרור לעצמותיהם היבשות. מה רוצים מהם, מהיהודים העייפים, שקיימו את רצון ה' ונלחמו על יריחו?!"

"ועל זה השיב לו המלאך במילה אחת: "תורה זה עתה", "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". לימוד תורה אינו רק חיוב הלכתי, לימוד התורה אינו רק צו אלוקי, שחייבים לעשותו בגלל ההכרח, בגלל החיוב שלא יעבור עלינו יום בלא תורה. תורה היא שירה! "את השירה הזאת!" שיר שרים לא מתוך כורח. שיר שרים גם לפני הקרב וגם לאחריו. שירה שרים כי אוהבים לשיר, כי ישנה הנאה ותענוג בשירה. כך התורה הקדושה הייתם צריכים לשיר מעצמכם, מתוככי הלבבות, מתוך שמחה ועונג צרוף. כשעייפים לא שרים? שרים!! כשעייפים לא לומדים תורה? לומדים!"

גדולי ישראל הרגישו כי התורה היא שירה, לכן שרו בכל עת ובכל זמן, גם בזמנים קשים וכואבים.

[במאמר המוסגר, מכיון שדבר זה מאוד אקטואלי לגבינו אנו, בימים בהם רוצים לגייס את בחורי הישיבות ולהוציא אותם מלימודם, ראוי לציין ולהביא כאן את הדברים שאמר הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל לראש הממשלה דאז דוד בן גוריון, כשהיה נושא גיוס בחורי הישיבות על הפרק בעת קום המדינה.

על דברי הגמרא במגילה הנזכרת שבא מלאך ה' לפני יהושע בדמות של שר צבא להוכיחו על ביטול תורה שהיה בעם ישראל בזמן המלחמה. הקשה הרב סורוצקין זצ"ל: מדוע בא המלאך ליהושע בדמות של שר צבא לכאורה היה עדיף שיבוא בדמות של ראש ישיבה, כי המסר הוא להתחזק בלימוד התורה?

אלא שהתנ"ך רצה ללמד אותנו בזה, שלומדי התורה הם הלוחמים הגדולים ביותר שלנו, והם שרי הצבא. וכל ההצלחה של החיילים ביציאתם לקרב תלויה בלומדי התורה בבית המדרש.

וה' יפר עצת אויבינו וכל מבקשי רעתינו, וינתן לבחורי הישיבות להמשיך לשקוד על תלמודם, אמן ואמן].